

TYÖNTEKIJÄN ELÄKELAIN MUKAISEN ELÄKEVAKUUTUKSEN YLEISTEN LASKUPERUSTEIDEN MUUTOKSEN PERUSTELUT

Työkyvyttömyyseläkevastuiden laskennassa käytettävät pääoma-arvokertoimet

Työkyvyttömyyseläkevastuiden laskennassa sovellettavat pääoma-arvokertoimet on viimeksi päivitetty vuonna 1986. Nykyiset kertoimet aiheuttavat systemaattista pääoma-arvoylijäämää tai -alijäämää alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden vastuiden purkautuessa ja hankaloittavat työkyvyttömyystariffin mitoittamista teoreettisesti oikean tasoiseksi. Työkyvyttömyyseläketariffilla on tarkoitus rahoittaa puolet seuraavien kahden vuoden eläketapahtumista aiheutuvista uusien työkyvyttömyyseläkkeiden menoista. Tällä hetkellä käytössä olevilla pääoma-arvokertoimilla teoreettisesti oikean suuruiseksi määrätty tariffi tuottaa säännönmukaisesti ylijäämää myöhempien vuosien työkyvyttömyyseläkeliikkeen tuloksessa, joten käytännössä teoreettista tariffia on jouduttu alentamaan määrättäessä laskuperusteissa sovellettavaa työkyvyttömyyseläketariffia.

Syynä systemaattiseen ylijäämään on, että työkyvyttömyyseläkkeiden kesto on muuttunut kuluneiden vuosikymmenten aikana. Nykyiset pääoma-arvokertoimet yliarvioivat lyhyen aikaa kestäneiden työkyvyttömyyseläkkeiden kestoja ja vastaavasti aliarvioivat jo pitkään kestäneiden työkyvyttömyyseläkkeiden kestoja. Jaakko Aho selvitti SHV-työssään ”Työkyvyttömyyseläkkeiden z-mallin sovittaminen” vuonna 2020, miten parametrit pitäisi asettaa, että sovite vastaisi paremmin havaittua työkyvyttömyyseläkepäättävyyttä.

Telan laskuperustejaoksen alainen työkyvyttömyysperustejaos teki keväällä 2021 selvityksen, jossa tutkittiin alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden pääoma-arvokertoimien uudelleen parametrisoinnin vaikutusta työkyvyttömyyseläkeliikkeen tulokseen. Selvityksessä käytettiin Jaakko Ahon SHV-työn mukaisia parametreja.

Selvityksen perusteella suurimmat erot uusien ja vanhojen pääoma-arvokertoimien välillä tulevat nuorilla työkyvyttömyyseläkkeen saajilla ja lyhyen aikaa kestäneillä työkyvyttömyyseläkkeillä. Uudet kertoimet pienentävät merkittävästi lyhyen aikaa kestäneiden työkyvyttömyyseläkkeiden pääoma-arvoja ja kasvattavat maltillisesti pitkään kestäneiden työkyvyttömyyseläkkeiden pääoma-arvoja. Uudistuksessa pääoma-arvoylijäämät pienentyvät eniten alle 50-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkevastuissa. Pääoma-arvokerrointen päivittäminen muuttaa myös jo aiemmin alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden vastuita.

Muutoksessa tulee sovellettavaksi TyEL 170 §, jolloin työkyvyttömyyseläkevastuissa laskuperustemuutosten takia tapahtuva muutos kasvattaa tasausvastuuta. Työkyvyttömyysperustejaoksen alkusyksystä 2021 laskuperustejaokselle tekemän arvion mukaan työeläkeyhtiöiden työkyvyttömyyseläkevarausten määrä hetkelle 1.1.2022 laskettuna on uusilla kertoimilla 187 miljoonaa euroa pienempi kuin vanhoilla kertoimilla laskettuna. Tunnettujen alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden vastuisiin tarvitaan arviolta 75 miljoonan euron suuruinen vastuuntäydennys. Näin ollen työkyvyttömyyseläkevastuut pienenevät pääoma-arvomutoksen takia yhteensä

noin 112 miljoonaa euroa, mikä siirretään tasausvastuuseen. Tarkemmat voimaantuloon liittyvät kaavat haetaan rahastoperusteessa.

Muutoksen vaikutuksia on kuvattu yksityiskohtaisemmin liitteenä olevassa työkyvyttömyysperustejaoksen selvityksessä. Yllä annetut euromäärät perustuvat uudempaan laskentaan, joka on tehty tarkempien lähtötietojen perusteella kuin liitteessä.

Liitteet: Työkyvyttömyysperustejaoksen raportti ”Alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden pääoma-arvokertoimien uudelleen parametrisoinnin vaikutus työkyvyttömyyseläkeliikkeen tulokseen” (14.4.2021)